

دانش‌نامه‌ی سوزن‌دوزی و تاپستری

جوادی بریتین

ترجمه و تألیف

نیره یونسی

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Step-by-Step Needlecraft Encyclopedia

Judy Brittain

عنوان و نام پدیدآور:	دانش‌نامه‌ی سوزندوزی و تاپستری / جودی بریتین، ترجمه و
تألیف نیره یونسی	
مشخصات ناشر:	تهران: نشر قطره، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری:	۲۵۲ ص: مصور، جدول
فروست:	سلسله انتشارات - ۱۸۹۲، علوم و فنون - ۲۸، خیاطی - ۱۷
شابک:	۹۷۸۶۰۰۱۱۹۹۱۰۳
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	عنوان اصلی: Needlecraft, 1990
موضوع:	سوزندوزی
موضوع:	Needlework
موضوع:	فرشینه‌ها
موضوع:	Tapesstry
شناسه‌ی افزوده:	بریتین، جودی، ویراستار
شناسه‌ی افزوده:	Brittain, Judy
شناسه‌ی افزوده:	یونسی، نیره، ۱۳۳۲-۱۳۹۰ - مترجم
رده‌بندی کنگره:	TT۷۰۵ / د۲ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی:	۷۴۶/۴
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی:	۴۳۹۱۰۵۱

ISBN: 978-600-119-910-3

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۱۹ - ۹۱۰ - ۳

در تشریح و درمان زخم‌های مزمن

Step-by-Step Woundcare

Judy Arnall

دانش‌نامه‌ی سوزن‌دوزی و تاپستری

جودی بریتیز

ترجمه و تألیف: نیره یوز

ویراستار: پریسا کرم‌رضایی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵

چاپ: صبا

صحافی: خلیج فارس

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

بها: ۳۷۰۰۰ تومان

استفاده از این اثر، به هر شکلی،

بدون اجازه ممنوع است.

خیابان دکتر فاطمی، خیابان شیخ‌الر (ششم)، کوچه‌ی بنفشه، پلاک ۸

تلفن: ۳-۸۸۹۷۳۳۵۱

دورنگار: ۸۸۹۶۸۹۹۶

کد پستی: ۱۴۱۵۶۷۳۳۱۳

www.nashreghatreh.com

info@nashreghatreh.com

nashr.ghatreh@yahoo.com

Printed in the Islamic Republic of Iran

فهرست

۸۵	دوخت مسطح	۷	پیش‌گفتار
۸۶	دوخت مسطح تزئینی		فصل اول: سوزن‌دوزی
۸۶	طلادوزی برجسته	۹	تاریخچه‌ی سوزن‌دوزی
۸۸	سوزن‌دوزی حروف الفبا و نشانه‌های حرفی	۱۴	سوزن‌دوزی در مناطق مختلف دنیا
۹۰	سوزن‌دوزی حروف الفبا و نشانه‌های حرفی	۱۶	کارگاه‌های سوزن‌دوزی
۹۱	روش‌های دوخت برای حروف‌دوزی	۱۷	قرار دادن پارچه در کارگاه‌های سوزندوزی
۹۴	توردوزی	۱۸	قرار دادن پارچه در کارگاه‌های مستطیل یا مربعی شکل
۹۵	کشیدن نخ پارچه	۱۹	پارچه‌ها، نخ‌ها و سوزن‌ها
۹۶	انواع دوخت‌ها در روش نخ‌کشی	۲۳	انتقال طرح‌های نو بر روی پارچه
۱۰۰	بیرون کشیدن نخ از پارچه (ژوردوزی)	۲۵	بزرگ و کوچک کردن و تکرار کردن طرح‌ها
۱۰۱	بیرون کشیدن نخ‌ها از حاشیه‌های پارچه	۲۶	انتقال طرح بر روی پارچه با استفاده از نور
۱۰۳	ژوردوزی در حاشیه‌ها	۲۸	انواع دوخت‌های سوزن‌دوزی
۱۰۴	مقاطع کردن دسته‌ی نخ‌ها و سوزن‌دوزی در حاشیه‌ها	۲۸	تابلوهای نمونه‌ی دوخت در سوزن‌دوزی
۱۰۵	قیطان‌پیچی و بافت سوزنی دسته نخ‌ها در حاشیه‌ها	۳۰	دوخت‌های ساده و مسطح
۱۰۶	بیرون کشیدن نخ‌ها از زمینه‌ی پارچه	۳۴	دوخت‌های مقاطع
۱۰۷	بیرون کشیدن نخ از زمینه‌ی پارچه برای موتیف‌ها و پس‌زمینه‌ها	۴۲	دوخت‌های حلقه‌ای
۱۰۸	شبک‌دوری	۵۳	دوخت‌های گره‌ای
۱۰۸	سُکمه‌دوزی	۵۹	دوخت‌های ترکیبی
۱۰۹	دوخت‌هایی برای زمینه‌ها، پس‌زمینه‌ها و موتیف‌ها	۶۷	طراحی موتیف‌ها
۱۱۰	گوشه‌ها	۷۰	دوخت کوچینگ یا دوخت بخارا
۱۱۰	برودری‌دوزی	۷۱	کوچینگ ساده
۱۱۱	برودری‌دوزی موتیف‌ها با پس‌زمینه‌ی توپُر	۷۲	کوچینگ با دوخت‌های گل‌دوزی
۱۱۲	طرح‌های چشمه‌دوزی	۷۳	دوخت کوچینگ برای پردوزی
۱۱۳	برودری‌دوزی لبه‌ها	۷۴	دوخت کوچینگ با یک نخ
۱۱۴	برودری‌دوزی زمینه‌ی پارچه با موتیف‌های توپُر	۷۴	دوخت کوچینگ و چیدمان نخ
۱۱۶	دوخت فُگوت	۷۶	کاربرد دوخت کوچینگ در حاشیه‌ها
۱۱۷	دوخت‌های فُگوت	۷۷	دوخت کوچینگ نامرئی
۱۲۰	توربافی با سوزن	۷۷	موتیف‌ها و پس‌زمینه‌ها
۱۲۲	توربافی با سوزن	۷۸	چیدمان نخ‌ها روی پارچه
۱۲۴	اتصال موتیف‌های توربافی با سوزن به یکدیگر	۷۹	چیدمان تزئینی نخ‌ها بر روی سطح پارچه
۱۲۶	پُردوزی با تور	۸۱	طلادوزی
۱۲۷	بندینگ‌های اتصال‌دهنده (بار)	۸۲	پیش‌سینه طلادوزی شده
۱۲۷	لبه‌های توری	۸۴	طلادوزی
۱۲۸	طراحی تصاویر برای سوزن‌دوزی	۸۵	سوزن‌دوزی یا نخ‌های فلزی

کارگاه‌ها. ۱۶۸	طراحی یک تصویر برای سوزن دوزی ۱۳۰
طرح‌هایی برای تاپستری ۱۶۹	طراحی در سوزن دوزی ۱۳۲
خرید طرح‌های تاپستری ۱۷۱	آماده کردن طرح‌ها ۱۳۲
دوخت طرح‌های ابداعی ۱۷۱	ترکیب دوخت‌ها ۱۳۳
تهیه‌ی نقشه‌ی طرح و آماده کردن طرح دوخت ۱۷۲	سوزن دوزی تصویری ۱۳۴
طرح‌های آزاد ۱۷۳	سوزن دوزی در مساحت‌های بزرگ (رشتی دوزی) ۱۳۶
انتقال طرح ۱۷۴	سوزن دوزی با منجوق‌ها و پولک‌ها ۱۳۶
طرح‌های بزرگ ۱۷۴	منجوق دوزی ۱۳۸
تابلوهای نمونه‌ی انواع دوخت‌های تاپستری ۱۷۵	دوخت پولک‌ها ۱۳۸
انواع دوخت‌ها ۱۷۷	دوخت منجوق‌ها ۱۳۹
دوخت‌های تاپستری ۱۷۷	آینه دوزی ۱۴۱
نکاتی در دوخت تاپستری بر روی کرباس ۱۷۸	اسموک دوزی ۱۴۲
دوخت‌های مورب ۱۷۹	روش اسموک دوزی ۱۴۵
دوخت‌های متقاطع ۱۸۷	انواع دوخت‌های اسموک دوزی ۱۴۶
دوخت‌های مستقیم ۲۰۰	اسموک دوزی شبکه‌ای ۱۴۸
دوخت‌های حلقه‌ای ۲۰۵	نوار دوزی ۱۴۹
دوخت‌های ستاره‌ای ۲۱۰	سایه دوزی ۱۵۱
دوخت‌ها زمینه‌ی پارچه ۲۱۳	شست و شوی سوزن دوزی‌ها ۱۵۱
طرح‌های رنگی ۲۱۴	نگهداری و نصب سوزن دوزی‌ها ۱۵۴
دوخت فلورنتین ۲۱۵	پاک کردن لکه‌ها ۱۵۵
انواع زیگزاگ‌ها ۲۱۶	
ترکیب طرح‌ها با یکدیگر ۲۱۷	
طرح‌های فلورنتین ۲۱۸	
نقشه‌ها، طرح‌های فلورنتین ۲۲۳	
طراحی و دوخت در چهار جهت ۲۲۵	
اصطلاح‌ها، (فانتزی - انگلیسی) ۲۲۶	
اصطلاح‌نامه (انگلیسی - فارسی) ۲۳۹	

فصل دوم: دوخت تاپستری

تاریخچه‌ی دوخت تاپستری یا کوبلن ۱۵۹
تاریخچه‌ی تاپستری ۱۶۳
کرباس برای دوخت تاپستری ۱۶۵
نخ‌ها ۱۶۶
روش نخ کردن سوزن ۱۶۷
سوزن‌ها ۱۶۷

پیش گفتار

سوزن دوزی در کشورهایی که از این هنر برخوردارند و از نظر مواد اولیه و نیروی انسانی امکان تولید آن را دارند یکی از برجسته ترین و مهم ترین فعالیت های اقتصادی محسوب می شود.

آمیختگی شدید این فعالیت با سنت ها، عادات، برداشت ها، بینش های شخصی دوزنده و همچنین تأثیر فوق العاده ی محیط جغرافیایی در این هنر ویژگی خاصی به آن داده است و باعث تمایز آن از فرآورده های کارخانه ای شده است.

هنر سوزن دوزی از مهم ترین و مشخص ترین مظاهر قومی و سریع انتقال ترین نشانه ی فرهنگی است که به سرعت تحت تأثیر پدیده های فرهنگ پذیری بین جامعه های گوناگون انسانی قرار می گیرد و تغییرهایی در ساختار زندگی اجتماعی آن جامعه ایجاد می کند.

سوزن دوزی از قدیم الایام به دوزنده هم هست و در تمام دنیا برای تزیین پارچه ها و لباس ها معمولاً از سبک های خاصی که در آن کشور و ناحیه به کار می برند استفاده می شود. امروزه طراحان معاصر از کارهای اولیه و برگزیده ی گذشته الهام می گیرند.

گل دوزی و سوزن دوزی از منتهای هنر است که مادران آن را نسل به نسل به دختران خود آموخته اند و می توانند مثل سایر هنرهای دستی نمایانگر جنبه هایی از فرهنگ ملی باشند.

نوع زندگی اقوام مختلف در به وجود آوردن شکل های گوناگون گل دوزی نقش مهمی به عهده داشته است. این نمونه ها می تواند با نیازهای زندگی امروز هماهنگ باشد و در عین حال نمایی با گذشته پیوند می دهد.

سوزن دوزی یکی از هنرهای مورد علاقه ی بانوان ایرانی است و هنوز بسیاری از بانوان اشتیاق و علاقه ی وافری به سوزن دوزی و گلدوزی با دست دارند و معتقدند هرگز قابل مقایسه با چرخ و کارهای تولیدی نمی باشد، البته با ورود چرخ های گلدوزی، سرعت کار چند برابر شده، ولی به زیبایی آن افزوده نشده است.

سوزن ها و نخ ها خودشان به تنهایی نمی توانند معجزه کنند، بلکه ایستایی با فکر و خلاقیت طرحی را به وجود آورند که با تکنیک های مختلف یک دوزنده امکان پذیر است.

هدف از ترجمه ی این کتاب احیای این هنر و حفظ سنت ملی بوده است. ترجمه و نگارش این کتاب با زبانی ساده و به گونه ای انجام شده که برای تمام افرادی که علاقه مند به این هنر هستند و در این زمینه فعالیت دارند قابل فهم و درک باشد. تصاویر بسیار گویا هستند، از دوخت های ساده شروع شده و مرحله به مرحله، با توجه به تصاویر، توضیح داده شده است که به آسانی می توانید از روی آن ها طرح ها را بدوزید.

از طرف دیگر، تاکنون کتابی که همه ی انواع دوخت های سوزن دوزی و گل دوزی را در بر بگیرد به چاپ نرسیده است. واحد هنرهای سنتی «سوزن دوزی» در آموزشکده های فنی و حرفه ای و در بسیاری از آموزشگاه های آزاد تدریس می شود، بدون این که منابعی در دسترس آن ها باشد. درواقع این کتاب کمکی است برای دبیران، مدرسان و افرادی که به این هنر عشق می ورزند. دانش آموزان و دانشجویان نیز می توانند با استفاده از این کتاب، سوزن دوزی و گل دوزی را مرحله به مرحله فرا گیرند و با تمرین و به تدریج تجربه ی کافی کسب کنند. مهم ترین عامل در رسیدن به این هدف در کشور عزیز ما ایجاد انگیزه در جوانان برای استفاده از طرح های ایرانی بر روی لباس کودکان و نوجوانان و بزرگسالان و سوزن دوزی آن هاست که موجب احیای این هنر خواهد شد.

نیره یونسی